

'Post-sanning' har blivit ett vanligt sätt att diagnosticera vår tids svärmar av populisterna, sociala medier, falska nyheter och affärsintressen. Med detta begrepp vill man sätta ord på ett tillstånd, en bredare tendens som präglar samhället i stort.

I den här diskussionen om post-sanning kretsar resonemangen kring nya fenomen som präglar politik, teknologi och ekonomi, och hur dessa påverkar människors verklighetsuppfattning. Penseln är ofta bred och försöken att stava ut en utvecklingstendens tenderar att ta fasta på de mest extrema fenomenen i vår tid. Kanske 'post-sanning' ska förstås som en aning, en ond aning som söker sitt uttryckssätt, snarare än en regelrätt analys? De reella konflikter och kommunikationsproblem som post-sanningsdiskussionen speglar måste inte alls sätta själva sanningsbegreppet i gungning; ofta tycks det, vilket flera av skribenterna i vårt nummer lyfter fram, snarare vara tvärt om.

En diskussion om 'post-sanning' kräver klarsynthet när det gäller själva sanningsbegreppet. Här är det lätt att gå vilse i pannkakan. Enligt filosofen **Hannah Arendt** tenderar vi att tänka på sanning endast som viljan att veta, så att vi glömmer de meningsfrågor som ligger i botten för vårt sökande efter svar. Det är meningsfrågorna, hävdar hon, som driver på angelägenheten att vilja veta.

De som beskrivit vår tid som ett tillstånd av post-sanning har lagt en stark betoning på vetenskapens roll för sanningens innebörd. Klimatskepticism och vaccintvekan ges då ofta som exempel på 'post-sanning'. Men meningsfrågorna tenderar att lämnas på sidan om här, så att vetenskapen antas vara ett helt självständigt bygge som håller på att raseras. Som flera av numrets skribenter påpekar, leder detta till att vi gör oss ensidiga föreställningar om klimatskeptiker och vaccintvekar – som om dessa vore enhetliga grupper som kännetecknas av att de tvivlar på den etablerade vetenskapen. Som **Nora Hämmäläinen** skriver finns här en tendens till moralpanik, där "sanningens" försvarare drar en lans för vetenskapen genom att ta som sin uppgift att försöka övertyga dem som tvivlar. Hämmäläinen beskriver post-sanning som ett begrepp som egentligen uttrycker vår villrådighet inför t.ex. vaccintvekan, som i sig inte alls är något enkelt och enhetligt fenomen.

Villrådigheten tycks gå igen i hur två bilder av sanning ofta ses som de enda till buds stående alternativen: att sanningsbegreppet antas

kunna fastställas på ett entydigt sätt av vetenskapen med stort V, eller att alla anspråk på sanning relativiseras.

'Sanning?' är temat för *Ikaros* 2/19. Vi har samlat ett antal texter som försöker förstå och kanske ifrågasätta diagnosen 'post-sanning'. Kan man verkligen säga att vi lever i ett tillstånd där post-sanning råder? Vad betyder det? **Mats Bergman** hjälper oss att reda upp i diskussionen genom att göra en distinktion mellan att medvetet avvisa epistemiska normer, att inte bry sig om sanning och att avvisa all föreställning om objektivitet. Flera av skribenterna ger sig i kast med att försöka stava ut vad som egentligen ses som så hotfullt i ett tillstånd av så kallad post-sanning. **Martin Gustafsson** anser att det i och för sig inte är helt fel att tala om sanningens kris, men att detta åtminstone inte kan betyda att sanningsbegreppet går upp i rök: sanning är en så central del av våra liv att det är svårt att föreställa sig att den kan tyna bort. Däremot kan sanningen instrumentaliserats, vilket betyder att vi talar sanning när vi anser att det lönar sig att göra det. Här finns en verkligt bekymmersam tendens, som utan tvekan är starkt framträdande i dagens politiska sfär.

Camilla Kronqvist beskriver en lite annorlunda aspekt av post-sanningsproblematiken. "Det är sant för mig" är ett sätt att uttrycka sig som många svänger sig med. Men kan något vara sant bara för mig? Och hur hänger detta ihop med vår tids idéer om att alla har rätt att ha en åsikt?

'Post-sanning' är en diagnos som dyker upp i politiska analyser där man snabbt och kanske provokativt tecknar tidens mörka moln. I vårt sanningsnummer skruvar vi ner volymen och låter modebegreppets drag av kris och panik rinna av. Våra aningar om att vi är på väg åt fel håll och att sanningspraktikernas villkor håller på att urholkas bör naturligtvis tas på allvar, men vårt gemensamma samtal om sanningsbegreppet tjänar inte på svepande gester, utan det är viktigt att försöka komma till klarhet om vari vår oro består och i vilken bemärkelse det finns fog för den.

Mio Lindman, chefredaktör

